

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om laddare

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en lag om laddare där det bestäms om krav på kompetensbrev för laddare och andra personliga förutsättningar som är centrala för hanteringen och användningen av explosiva varor. Dessutom innehåller propositionen grundläggande bestämmelser om förande av förteckning över kompetensbrev och övervakning. I propositionen överförs det centrala innehållet i förordningen om laddare, som

utfärdats med stöd av presidentens självständiga befogenhet att utfärda förordningar, till lagnivå och föreskrivs om straff för arbete som laddare vilket utförts utan tillbörlig kompetens. Sakinnehållet i kraven förblir i övrigt huvudsakligen oförändrat.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att den har antagits och blivit stadfäst.

MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar

1.1. Förordningen om laddare

Den 1 oktober 1986 trädde förordningen om laddare (409/1986) i kraft. Republikens president har utfärdat förordningen med stöd av den s.k. självständiga befogenhet att utfärda förordningar som grundar sig på 21 och 28 § regeringsformen. Genom förordningen om laddare upphävdes motsvarande förordning angående kompetensbrev för övervakare av sprängningsarbete (386/1966), som utfärdats den 30 juni 1966 med stöd av den självständiga befogenheten.

Förordningen om laddare innehåller förutsättningar som gäller erhållande av kompetensbrev för hantering och användning av explosiva varor samt kompetensbrevets giltighet. Det ministerium som ansvarar för arbetarskyddet och tillsynen över det utfärdar på ansökan kompetensbrev för den som är minst 20 år och som i fråga om arbetserfarenhet, utbildning och personliga egenskaper är lämplig för uppgifter som laddare. Kompetensbrev utfärdas separat för sprängare, yngre laddare, äldre laddare och överlad-

dare. Kompetenskraven är desto större ju mera krävande laddningsarbete det är fråga om. Den kompetens som krävs för olika arbeten bestäms enligt statsrådets beslut om ordningsregler för sprängnings- och brytningsarbete (410/1986).

Kompetensbreven gäller tio år räknat från dagen för utfärdandet. De kan förnyas på ansökan som inlämnas före utgången av giltighetstiden och gäller då under en ny tioårsperiod. Ett kompetensbrev upphör dock att gälla när innehavaren fyller 65 år. Ministeriet kan återkalla ett kompetensbrev antingen helt och hållet eller för viss tid, om innehavaren inte längre uppfyller de krav som ställs i förordningen. Ministeriet fastställer kompetensbrevets form, för en förteckning över de kompetensbrev som utfärdats och fastställer den avgift som skall betalas till examinatorerna samt utfärdar närmare bestämmelser om verkställigheten av förordningen.

1.2. Register över laddare

Med stöd av 13 § förordningen om laddare för ministeriet en förteckning över de kom-

petensbrev som har utfärdats. I förteckningen ingick den 1 mars 1999 anteckning om 8 151 kompetensbrev för sprängare, 1 788 kompetensbrev för yngre laddare, 939 kompetensbrev för äldre laddare och 774 kompetensbrev för överladdare. Över uppgifterna i kompetensbrevet har det med hjälp av automatisk databehandling sammanställts ett register över laddare vilket utöver personuppgifter upptar ett omnämnande av kompetensbrevsklassen och de villkor som eventuellt hänför sig till kompetensbrevet. I särskilda situationer ingår en hänvisning till ett läkarutlåtande bland uppgifterna om innehavarens hälsotillstånd. Sekretessbelagda uppgifter innehåller registret inte i sig.

1.3. Kraven på skydd för personuppgifter

Enligt 8 § 1 mom. 4 punkten personuppgiftslagen (523/1999) är en allmän förutsättning för behandling av personuppgifter att det bestäms om behandlingen i lag eller att behandlingen föranleds av en uppgift eller förpliktelse som anvisas den registeransvarige i lag eller som påförts honom med stöd av lag. Kravet grundar sig på 8 § 1 mom. regeringsformen och på artikel 7 punkt c i Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter.

Det ankommer på arbetarskyddsmyndigheten att övervaka att bestämmelserna i förordningen om laddare iakttas. I denna uppgift kan anses ingå ombesörjande av att det vid behov med hjälp av registret kan visas eller tillförlitligt fås reda på vilken rätt att utföra laddningsarbete någon har vid tillfället i fråga. En definition på förordningsnivå skulle i sig kunna räcka. På grund av sakens natur och därför att det också finns andra grunder för reglering på lagnivå är det ändamålsenligt att definiera grunderna för registret genom en uttrycklig lagbestämmelse.

1.4. Krav som ställs i den nya grundlagen

Den nya grundlagen träder i kraft den 1 mars 2000. I den nya grundlagen revideras regleringen av befogenheten att utfärda förordningar. Genom förordning kan rättsnormer utfärdas endast med stöd av ett uttryckligt bemyndigande i grundlagen eller i någon annan lag. Genom lag skall utfärdas

bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som i övrigt hör till området för lag. Den nya grundlagen ändrar republikens presidents s.k. självständiga befogenhet att utfärda förordningar. Efter det att den nya grundlagen har trätt i kraft utfärdar presidenten direkt med stöd av grundlagen bara sådana förordningar som gäller ikraftträdande av internationella förpliktelser. De nuvarande förordningar som utfärdats med stöd av den s.k. självständiga befogenheten föutsätter därmed lagstiftningsåtgärder, antingen så att den reglering som behövs ändras så att den sker på lagnivå eller så att ett uttryckligt bemyndigande att utfärda förordning föreskrivs. Om det behövliga bemyndigandet att utfärda förordning skrevs in i lagen om skydd i arbete (299/1958) eller i den övriga arbetarskyddslagstiftningen skulle tillämpningen begränsas närmast till arbete som utförs i arbetsförhållande. Eftersom tillämpningen av förordningen om laddare gäller också sådana laddare som är egenföretagare är det med avseende på helheten ändamålsenligt att genom en uttrycklig lag om laddare ändra regleringen i förordningen vad gäller grunderna så att den sker på lagnivå.

1.5. De föreslagna bestämmelserna

Genom den föreslagna lagen om laddare skall bestämmas vilken kompetens och lämplighet laddare och andra som hanterar explosiva varor skall ha. De allmänna bestämmelser i förordningen om laddare som gäller förutsättningar för erhållande av kompetensbrev, kompetensbrevets giltighet och återkallande av kompetensbrev lyfts upp på lagnivå. Bestämmelsernas sakinhåll ändras inte. Kompetensbrev utfärdas och, vid behov, återkallas av det ministerium som ansvarar för arbetarskyddet och tillsynen över det eller av en myndighet som förordnats av ministeriet. En sådan myndighet skulle kunna vara arbetarskyddets distriktsförvaltning eller en enskild arbetarskyddsbyrå inom arbetarskyddsdistriktet. På motsvarande sätt skulle kunna förfaras i fråga om registret över laddare. Uttryckliga lagbestämmelser föreslås om registrets innehåll, rätten att få uppgifter och förvaringen av uppgifter. Det nuvarande registret över laddare inskränks till att gälla endast uppgifter om vem som har laddares kompetens och kompetensbrevets giltighetstid.

Angående kraven på utförande av arbete gäller vad som bestäms i ordningsreglerna för sprängnings- och brytningsarbete och annanstans i arbetarskyddslagstiftningen. En laddare som är egenföretagare åläggs där att iakttä de bestämmelser som tillämpas på en gemensam byggsplats.

Angående tillverkning av sprängämnen på arbetsplatsen gäller arbetarskyddsstyrelsens anvisningar av den 21 augusti 1980 (anvisningar om AN-olja). Anvisningarna har utfärdats med stöd av 31 § 1 mom. förordningen om explosiva varor (85/1980), vilken senare har upphävts genom förordningen om explosiva varor (473/1993). Enligt gällande 28 § förordningen om explosiva varor skall tillfällig tillverkning av sprängämnen på en arbetsplats ske i enlighet med föreskrifterna. Enligt motiveringen avses med föreskrifter de nämnda anvisningar som arbetarskyddsstyrelsen har meddelat. I detta sammanhang är det ändamålsenligt att till lagnivå överföra också en fullmaktsbestämmelse som gäller detta.

För sprängningsarbete som en arbetsgivare låtit utföra utan ett för ändamålet behövligt kompetensbrev kan arbetsgivaren eller en företrädare för denne dömas för arbetarskyddsbrott enligt 47 kap. 1 § strafflagen (39/1889) eller för arbetarskyddsförseelse enligt 49 § lagen om skydd i arbete. Om verksamheten leder till död eller kroppsskada eller om gärningen är ägnad att föranleda allvarlig fara för någons liv eller hälsa, kan i vissa fall också laddaren dömas till straff. Laddare som står under arbetsgivarens ledning och tillsyn eller som arbetar som egenföretagare berörs däremot för närvarande inte av något hot om straff på den grund att de saknar ett för ändamålet behövligt kompetensbrev eller bryter mot villkor som hänför sig till kompetensbrevet. Med tanke på laddningsarbetets självständighet och arbetets allmänna farlighet kan situationen inte betraktas som tillfredsställande. Därför före-

slås i lagen ingå en bestämmelse enligt vilken bötesstraff kan utdömas i fråga om laddningsarbete som har utförts utan ett för ändamålet behövligt kompetensbrev, fastän verksamheten inte har haft skadliga följder.

Samtidigt med lagen revideras förordningen om laddare så, att lagen och förordningen utgör en ändamålsenlig helhet.

2. Propositionens verkningar

Syftet med propositionen är att ändra de grundläggande bestämmelserna i förordningen om laddare, som utfärdats med stöd av presidentens självständiga befogenhet därtill, och den centrala regleringen i fråga om registret över laddare så att de ingår i lag, utan att det ingrips i sakinnehållet i övrigt. Den föreslagna straffbestämmelsen blir sällan tillämplig och kan behandlas enligt strafforderförfarande. Propositionen har således inga stora ekonomiska eller andra verkningar.

3. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. Handels- och industriministeriet, justitieministeriet, säkerhetsteknikcentralen, dataombudsmannen, utbildningsstyrelsen, godkända examinatorer och de centrala arbetsmarknadsorganisationerna har hörts angående propositionen.

4. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter det att den har antagits och blivit stadfäst. De lagstiftningsändringar som behövs kan företas innan den nya grundlagen träder i kraft.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om laddare

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Rätt att hantera explosiva varor

Explosiva varor får i arbetet hanteras och användas av en person som har ett för ändamålet behövt kompetensbrev eller av någon annan som står under hans eller hennes omedelbara tillsyn.

Explosiva varor får vid behov förstöras också av andra kompetenta personer på det sätt som bestäms särskilt.

Denna lag tillämpas inte på arbete i anknytning till militära övningar.

2 §

Kompetensbrev för laddare

Det ministerium som ansvarar för arbetarskyddet och tillsynen över det, nedan ministeriet, eller en myndighet som ministeriet har förordnat utfärdar kompetensbrev för laddare för den som i fråga om ålder, yrkesskicklighet och övriga egenskaper är lämplig och kompetent för laddningsarbete. Bestämmelser om de närmare villkor som gäller kompetensbrev utfärdas genom förordning.

Kompetensbrev utfärdas för högst tio år åt gången.

Den som utfärdar kompetensbrev kan återkalla ett kompetensbrev antingen helt eller delvis, om kompetenskraven inte längre uppfylls.

3 §

Register över laddare

Den myndighet som avses i 2 § 1 mom. för register över kompetensbrev för laddare i syfte att främja arbetarskyddet och utöva

tillbörlig tillsyn. I registret införs i fråga om varje laddare som erhållit kompetensbrev namn och andra identifikationsuppgifter samt omfattningen av den befogenhet som framgår av kompetensbrevet och kompetensbrevets giltighetstid.

Var och en har rätt att få uppgifter ur registret över laddare.

Uppgifterna i registret förvaras i två år efter det att kompetensbrevet upphört att gälla.

4 §

Bestämmelser om laddningsarbete

Angående laddares rättigheter och skyldigheter i arbetet gäller vad som bestäms särskilt.

5 §

Tillsyn

Tillsynen över att denna lag och bestämmelser som har utfärdats med stöd av lagen följs utövas av arbetarskyddsmyndigheterna.

6 §

Straff

Den som i arbete som laddare hanterar explosiva varor utan ett för ändamålet behövt kompetensbrev skall för *laddarförseelse* dömas till böter.

7 §

Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag utfärdas genom förordning.

Ministeriet fastställer kompetensbrevets form och den utbildning som skall krävas för erhållande av kompetensbrev.

Ministeriet utfärdar vid behov säkerhetsföreskrifter om tillverkning av explosiva varor på arbetsplatsen.

8 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 2000.
Genom denna lag upphävs förordningen om laddare (409/1986) den 30 maj 1986 jämte ändringar.

Helsingfors den 3 december 1999

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Social- och hälsovårdsminister *Maija Perho*

